

Ds Nguyễn Văn Ngọc

Quảng Nam là một tỉnh miền trung có các vùng tiểu địa hình và khí hậu khá đa dạng, nên trong thành phần các loài cây thuốc phát hiện cũng như các yếu tố thực vật của vùng. Trước đây, vùng dân cư lưu cư của tỉnh đã được đi tra, đánh giá trên diện rộng để có những địa phương. Với sự phối hợp và giúp đỡ của Viện Dược liệu (Bộ Y tế), trong 2 năm 2002 - 2003, Quảng Nam đã đi tra và lập danh mục, xác định tên của 832 loài dân cư lưu cư thu được 190 họ thực vật. Trong đó, vùng Trà My có số lượng loài làm thuốc lớn nhất với 710 loài. Với tiềm năng trong việc cung cấp các loài dân cư lưu cư theo kinh nghiệm của y học cổ truyền, có 43 loài và nhóm loài là những cây thuốc được sử dụng phổ biến và có giá trị kinh tế cao. Trong số 832 loài cây thuốc đã phát hiện, có hơn 60% số loài mọc tự nhiên trong các quần xã rừng, đồi, nương rẫy và quanh bản làng, trong số này có cây Bùm bốp.



Cây Bùm bộp (*Mallotus barbatus* Muell et Arg), còn có tên khác như : cây Ruông, Baбет, Bôngбет trng, Bùng bộp, Lá cámb thuộc họ thng dng Euphorbiaceae. Cây đng tng m c cao 1 - 7 mét, phân nhánh, m t đng lá và phát hoa có long màu nâu, dày, m n. Phiến lá nguyên hình tim, to c 8 - 9 cm. Gié hoa màu trng, dài 20 - 50cm, mang nhiu hoa đ c t thân, v i h n 50 tng nh y và nhiu hoa cái có lá đài dính, v i 3 - 4 vòi nh y. Trái nang to c 2cm, v i các gai n c trên đ d dài 5mm, khi chín n thành 3 m nh. Bùm bộp m c hoang r ng đ n đ cao 500 - 700m, kh p các t nh trên c n c. Cây ra hoa vào tháng 7 - 8, qu tháng 11 - 12. Riêng Qu ng Nam, ng i ta tìm th y Bùm bộp phân b nhiu ở vùng mi n núi c a vùng núi Nam Giang, Trà My và Tiên Ph c.

M t s tài li u cho bi t cây Bùm bộp có th dùng làm b t gi y, v cho s i; r , lá, v thân làm thu c. Theo kinh nghi m y h c c truy n, Bùm bộp có v h i đ ng, chát, tính bình, có tác đng l i tng, thanh nhi t, gi m đau, c m máu. Dùng r Bùm bộp tr n c tng đ c (l u), đau đ dày, l mi ng, trĩ, sa t cung, viêm lách, viêm gan, viêm tai, viêm m t đ , ung th b ch huy t. Lá t i giã l y n c u ng đ l i b s i th n, đ p ch a v t th ng s ng, đau. Lá khô vò nát c m máu. H i Th ng Lân Ông dùng Bùm bộp v i dây M nh bát (*Coccinia grandis*) đ phòng ôn d ch. R Bùm bộp ph i h p v i m t s v khác ch a n c tng đ c, sa t cung. Lá Bùm bộp dùng ng m, súc mi ng và dùng bông th m ch a l loét mi ng. G n đây, loài cây này đ c ng i dân đ a ph ng s đng r ng rãi đ đ iu tr b nh s i th n đ t hi u qu t t. Tuy nhiên, cho đ n nay ch a th y đ tài nghi n c u nào v hi u qu đ iu tr s i th n c a cây Bùm bộp. M t s ho t ch t c a cây Bùm bộp đã đ c các nhà khoa h c tìm th y nh : Saponin triterpenoid pentacyclic, coumarin, alcaloid, đ n ch t benzopyran... Các nhà khoa h c thu c nhóm nghi n c u c a GS.TS. Châu Văn Minh - Vi n hóa h c các h p ch t thiên nhiên (thu c Vi n KH&KT Vi t Nam) khi nghi n c u cây Bùm bộp đã phân l p đ c 1 triterpen và 6 triterpinoid 5 vòng t lá Bùm bộp: 3-alpha-hydroxit-22(29)-en, hennadiol, friedelin, friedelanol, epifriedelanol, taraxeron và epitaraxerol. Năm 2003, nhóm đã đ a m u sang sàng l c và phân tích t i Hàn Qu c và đã phát hi n m u cây này th hi n ho t tính ch ng ung th r t t t. Nhóm đã xác đ nh c u trúc c a g n 30 h p ch t trong đó có 6 h p ch t m i l n đ u tiên đ c phân l p t thiên nhiên Vi t Nam. Trong s các h p ch t này nhóm đ c bi t quan tâm đ n m t ch t đ c đ t tên là Malloapelta B v i hàm l ng khá cao và th hi n ho t tính ch ng ung th in vitro và in vivo r t t t (k t lu n trên đng v t th nghi m). Công trình này đã đ c C c S h u trí tu Vi t Nam c p b ng sáng ch vào tháng 12 năm 2005. T s n ph m lá cây, nhóm cũng k t h p v i Công ty đ c Đông đng ng bào ch s n ph m hòa tan Malltolus dùng phòng ng a và h tr đ iu tr cho b nh nhân ung th . S n ph m này đ c b Y t c p phép và hi n nay đã có m t trên th tr ng.

Th c t hi n nay s ng i dân s đng cây Bùm bộp đ đ iu tr s i th n tng đ i nhiu ch y u theo truy n mi ng mà ch a có nghi n c u lâm sàng nào, h n n a nhu c u s đng cây Bùm bộp trong y h c c truy n khá l n. S ng i dân s đng cây thu c đ ch a b nh ngày càng cao, đòi h i c n ph i có l ng th o đ c l n cùng v i nhu c u s đng các loài đ c li u làm thu c ngày càng tăng, khai thác liên t c trong nhiu năm không chú ý t i b o v tái sinh, c ng v i nhiu nguyên nhân khác đã làm cho ngu n cây Bùm bộp b gi m sút nghi m tr ng và

Cây bùm bốp và i bnh nhân s i th n

Vi t b i Biên t p viên

Th ba, 02 Tháng 6 2015 19:56 -

ngày càng hi m. Theo tình th n ch đ o c a Quy t đ nh s 1976/QĐ-TTg ngày 30/10/2013 c a Th t ng Chính ph v i c phê duy t Quy ho ch t ng th phát tri n d c li u đ n năm 2020 và đ nh h ng đ n năm 2030 đã m ra h ng đi m i cây d c li u. Qu ng Nam, cây Bùm bốp đ c k v ng là cây d c li u đ c h ng đ n quy ho ch vùng.